5.5.2026
Dnro Tulli/2026/00906

Hallintovaliokunta

Lausuntopyyntönne 28.4.2026

VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027 – 2030

Lausuntopyyntönne 28.4.2026 johdosta Tulli lausuu seuraavaa.

Valtioneuvoston kehyspäätös vuosille 2027 – 2030

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027 – 2030 (VNS 3/2027 vp) sisältää seuraavat määrärahamuutokset.

Tullin toimintamenot (tuhatta euroa)	TA 2026	JTS 2027	JTS 2028	JTS 2029	JTS 2030
Talousarvio 2026	200 777				
Edellinen kehyspäätös		184 835	184 835	184 835	184 835
Tulliselvitysjärjestelmän pysyvien ylläpitomenojen kasvu (TA 2026)		3 000	3 000	3 000	3 000
Tullin laboratoriolaajennus				2 350	2 350
Toimintamenosäästö (lisätoimet 2025)		-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
Toimintamenosäästö (lisätoimet 2026)		-408	-1 221	-2 458	-4 057
Valtion omistamien kiinteistöjen valmiuden ja varautumisen vahvistamisesta aiheutuvat menot (siirto momentilta 28.01.20)		29	29	29	29
Palkkausten tarkistukset		7 797	9 571	9 571	9 571
Kehyspäätös 04/2026		193 353	194 314	195 427	193 828

Valtioneuvoston kehyspäätös 04/2026 sisältää lisäyksenä 3 miljoonaa euroa tulliselvitysjärjestelmien pysyviin ylläpitomenojen kasvuun hankevaiheen päättyessä vuonna 2026, Tullilaboratorion tilahankkeesta aiheutuviin toimitilamenojen kasvuun 2,35 miljoonaa euroa vuodesta 2029 alkaen, toimintamenosäästön 1,9 miljoonaa euroa (lisätoimet 2025), vuosittain kasvavan toimintamenosäästön (lisätoimet 2026), joka kasvaa 4,1 miljoonaan euroon vuoteen 2030 mennessä, 29 000 euroa valtion omistamien kiinteistöjen valmiuden ja varautumisen vahvistamisesta (siirto momentilta 28.01.20) sekä palkkausten tarkistukset 7,8 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja sen jälkeen 9,6 miljoonaa euroa. Euromäärältään suuret palkkausten tarkistukset luovat vaikutelman, että Tullin määrärahat kasvaisivat, mutta näin ei todellisuudessa käy palkkausten tarkistusten ollessa kustannusneutraaleja ja kompensoidessa valtion keväällä 2025 tekemän palkkaratkaisun vaikutukset.

Tulli määrärahaehdotukset kehyspäätökseen 2027 – 2030 eivät suurimmalta osin menestyneet. Tullin kehysehdotus on esitetty alla olevassa taulukossa.

Tullin ehdotukset vuosien 2027-2030 kehittämissuunnitelmaan	2027	2028	2029	2030
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen aiheuttama pysyvien ICT-menojen kasvu	7 690 000	7 240 000	7 280 000	7 330 000
Tullilaboratorion toimitilahanke	3 319 000	707 000	2 121 000	2 121 000
Tornion toimitilahanke		1 313 000	793 000	793 000
Tullin suorituskyvyn parantaminen vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa	1 313 000	572 000	446 000	446 000
Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä – kansallisen lainsäädännön muutokset	750 000	750 000	200 000	
Tullin data-alustan ja siihen integroitavien toiminnallisuuksien kehittäminen	840 000	840 000	700 000	700 000
Yhteensä	13 912 000	11 422 000	11 540 000	11 390 000

Tullin ehdotuksista ainoastaan tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen aiheuttamista pysyvistä ict-menojen kasvusta hyväksyttiin kehyspäätökseen vajaat puolet eli 3 miljoonaa euroa ja Tullilaboratorion toimitilahankkeen aiheuttamista toimitilamenojen kasvusta kehyspäätökseen hyväksyttiin 2,35 miljoonaa euroa vuodesta 2029 alkaen mutta aiemmille vuosille kohdistuvia kertaluonteisia investointeja ei hyväksytty. Muilta osin Tullin ehdotukset hylättiin, mukaan lukien Tornion toimitilahankkeen arvioidut investointimenot ja vuosittaisten toimitilamenojen kasvu siitäkin huolimatta, että Tornion toimitilahanke on hyväksytty raha-asianvaliokunnassa loppukeväällä 2025 ja sitä koskeva sopimus Senaattikiinteistöjen ja Tullin välillä on allekirjoitettu raha-asianvaliokunnan käsittelyn jälkeen.

Tullille kohdistettavat säästöt

Tullille kohdistuu merkittävä määrä tämän hallituskauden aikana päätettyjä säästöjä huolimatta siitä, että keväällä 2025 Tulli luettiin mukaan turvallisuusviranomaisten alennettuun säästövelvollisuuteen. Valtiovarainministeriön Tullille 4.5.2026 tulosohjauskokouksessa esittämän luonnoksen mukaan Tullille kohdistettavat säästöt ovat kumulatiivisesti yhteensä 13,2 miljoonaa euroa vuoteen 2030 mennessä.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Hallituskauden säästöt yhteensä (kumulatiivisesti)	-2 437	-4 962	-9 505	-10 318	-11 555	-13 154

On lisäksi huomattava, että Tullille on tulossa uusia lakisääteisiä tehtäviä, jotka Tullin on hoidettava, mutta niihin ei ole tiedossa joko lisämenot kokonaan kattavaa rahoitusta tai rahoitusta ollenkaan. Tulli otti hoitaakseen hiilirajamekanismin kansallisen viranomaisen tehtävät, joista Tullille myönnettiin osittainen rahoitus mutta ei arvioitua tarvittavaa määrää ja hiilirajamekanismi aiheuttaa lisätehtäviä myös tulliviranomaisroolissa. Myös muiden EU-lähtöisten lakisääteisten uusien tehtävien rahoitus on ollut vastatuulessa jo aiemmin – eFTI-asetuksen vaatimat tehtävät ja metsäkatoasetuksen toimeenpano esimerkkeinä. Pelkästään uudesta CBAM-tehtävästä aiheutuva ns. lisäsäästö Tullin toimintamenoihin on laskennallisesti lähes 5 miljoonaa euroa. Erityisesti huomioitavaa on se, että tämä tehtävä sovittiin Tullin hoidettavaksi täysin kompensoitavana jo ennen uutta linjausta siitä, että uusien EU-tehtävien aiheuttamia kustannuksia ei enää virastoille kompensoida.

Tullille tiedossa olevat säästövelvoitteet ovat merkittävää kokoluokkaa jo ilman tiedossa olevia ja vailla rahoitusta olevia lisätehtäviä ja lisämenojakin. Tulli hakee keinoja, joilla lähivuosina realisoituvat miljoonaluokan säästöt kyettäisiin kattamaan ilman tuntuvia vaikutuksia Tullin operatiiviseen toimintaan.

On kuitenkin selvää, että ilman vaikutuksia Tullin operatiiviseen toimintakykyyn niin mittavia säästöjä ei kyetä tekemään. Tullin tavoitteena ei ole ollut vähentää henkilökuntansa määrää vaan kohdentaa henkilöresursseja uudelleen painopistealueille tullivalvonnan ja tullirikostutkinnan tehtäviin, mutta näin merkittävät säästöt tulevat väistämättä tarkoittamaan henkilömäärän vähentymistä myös operatiivisissa tehtävissä lähivuosina.

Tullille kohdennetut muita turvallisuusviranomaisia korkeammat säästöt ovat johtaneet ja tulevat edelleen johtamaan siihen, että muihin turvallisuusviranomaisiin nähden Tullin toimintakyky on vaarassa heikentyä tulevina vuosina entisestään.

Kehyspäätöksen vaikutukset kustannuskohteittain

Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen aiheuttama pysyvien ICT-menojen kasvu

Valtiolle on aiheutunut viimeisen 11 vuoden aikana yli 130 000 000 euron kustannukset uuden tulliselvitysjärjestelmäkokonaisuuden kehittämiseksi. Kyseinen ICT-ratkaisu on ollut tehtävä vuonna 2013 säädetyn unionin tullilainsäädännön (asetus (EU) 952/2013) nojalla. Ratkaisulla mahdollistettiin EU:n ytimenä olevan tulliunionin yhtenäinen toiminta jäsenvaltiosta riippumatta yhdellä yhtenäisellä tulliselvitysjärjestelmäkokonaisuudella. Kehityshanke päättyy 6/2026, minkä jälkeen ICT-toteutukset siirtyvät ylläpitovaiheeseen.

Vuoden 2026 osalta Tullille on myönnetty riittävä rahoitus ylläpitoon (ottaen samalla huomioon jäljellä oleva hankerahoitus), mutta vuonna 2027 ja siitä eteenpäin ylläpitorahoitus tulee edellyttämään vuosittain 7,24 – 7,69 miljoonaa euroa (taulukko edellä). Nyt kehyspäätöksessä myönnetty 3 miljoonan euron rahoitus ei ole miltään osin riittävä, jotta Tulli pystyisi varmistamaan EU-tulliunionin toimivuuden 130 miljoonaa euroa maksaneen tietojärjestelmäkokonaisuuden toimivuuden kannalta. Esitetty, riittävä rahoitus tulee varmistaa syksyn budjettiesityksen (TAE2027) yhteydessä sekä vuonna 2028 kehysriihessä tuleville vuosille. Tullin toimintamenomäärärahoissa ei ole tämän suuruisia priorisointimahdollisuuksia, varsinkaan nykyisessä vuosikausia jatkuvassa määrärahatilanteessa.

Tullilaboratorion toimitilahanke

Tullilaboratorion toimitilahanke on ollut käynnissä jo vuodesta 2015 lähtien. Itse rakennushankkeen käynnistäminen on odottanut asianmukaisen vuokrarahoituksen myöntämistä. Vuokrien lisäksi uusien toimitilojen rakentaminen edellyttää myös Tullin omis investointeja siltä osin, kun Senaatin rakennushanke ei ota kaikkea vastuuta laboratorio-spesifien ominaisuuksien (mm. kaasujärjestelmät) toteuttamisesta. Tästä syystä Tulli on esittänyt näiden investointimenojen osalta määrärahoja sekä talousarvioehdotuksissaan että kehysehdotuksissaan.

Noin puolet investointirahoista on jo myönnetty lisätalousarvioiden kautta, mutta esitetty, vuodelle 2027 kohdistettu rahoitus puuttuu kehyspäätöksestä. Tältä osin 3 319 000 euroa investointirahoitus tulee varmistaa Tullille syksyn budjettiesityksen (TAE2027) yhteydessä, koska rakennushanke ei ole toteutettavissa ilman näitä investointeja, vaikka vuokrarahat vuodesta 2029 eteenpäin saataisiinkin Tullin toimintamenomäärärahoihin. Tullin toimintamenomäärärahoissa ei ole tämän suuruisia priorisointimahdollisuuksia, varsinkaan nykyisessä vuosikausia jatkuvassa määrärahatilanteessa.

Tornion toimitilahanke

Tornion toimitilahankkeen rahoitus puuttuu lähes kokonaisuudessaan (lisätalousarviomenettelyssä on saatu ainoastaan alkuinvestointi 200 000 €), minkä johdosta Tulli on siihen esittänyt rahoituksen kehysehdotuksessaan. Kehyspäätöksessä määrärahoja ei ole myönnetty lainkaan tuleville vuosille. Toimitilahanke itsessään on jo käsitelty raha-asiain ministerivaliokunnassa keväällä 2025, ja sen pohjalta on allekirjoitettu vuokrasopimus.

Hankkeen toteuttaminen edellyttää vuonna 2027 investointeja (520 000 €) toimitilojen käyttöönottoon, minkä lisäksi vuodesta 2028 alkaen uudet toimitilat aiheuttavat merkittävät kasvavat, pysyvät vuokramenot (793 000 €/v). Esitetty, riittävä rahoitus tulee varmistaa syksyn budjettiesityksen (TAE2027) yhteydessä sekä vuonna 2028 kehysriihessä tuleville vuosille. Tullin toimintamenomäärärahoissa ei ole tämän suuruisia priorisointimahdollisuuksia, varsinkaan nykyisessä vuosikausia jatkuvassa määrärahatilanteessa.

Tullin suorituskyvyn parantaminen vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa

Tullin vastuulle on osoitettu valtioneuvoston antamassa sisäisen turvallisuuden selonteossa ja valtioneuvoston antamassa järjestäytyneen rikollisuuden strategiassa kansallinen satamaturvallisuuden varmistaminen. Satamaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on muodostettu viranomaisten ja yksityisen sektorin verkosto, jonka puitteissa satamaturvallisuuden kehittämiseksi on laadittu yksityiskohtainen toimintasuunnitelma. Samalla Tullin toimintakykyä satamaturvallisuudesta päävastuussa olevana viranomaisen vahvistetaan omasuojaa ja Tullin välitöntä reagointikykyä parantamalla.

Tulli on esittänyt satamaturvallisuuden kehittämiseksi kehysehdotuksessaan investointirahoitusta ja pysyvää ylläpito rahoitusta. Kehyspäätöksessä määrärahoja ei ole huomioitu, minkä johdosta asiaan tulee kiinnittää erityistä huomiota syksyn budjettikäsittelyn (TAE2027) yhteydessä sekä vuoden 2028 kehysriihessä. Ilman rahoitusta satamaturvallisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen jää pitkälti yksityisten toimijoiden omaehtoisuuden varaan.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä – kansallisen lainsäädännön muutokset

Tullin ylläpitämää pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää ollaan kehittämässä koko valtionhallinnon yhteiseksi palveluksi, joka mahdollistaisi järjestelmän hyväksikäytön eri hallinnonaloilla. Järjestelmän käyttö on pitkällä valmistelussa mm. DDV:n ja Verohallinnon yhteisprojektissa ns. kuoleman jälkeisen digitaalisen palvelun (kuolinpesille ja verottajalle) toteuttamisessa sekä KELAn osalta asiakkaiden hallinnollisen taakan vähentämisessä (siirtyminen fyysisistä tilitositteista tilikyselyihin virkailijoiden toimesta).

Tullin omaan toimintaan määrärahojen puuttuminen ei juuri vaikuta, mutta muiden viranomaisten digitalisaatioprojektit eivät voi toteutua ilman Tullin tuottamaa palvelua. Tullin omissa toimintamenomäärärahoissa ei ole tämän suuruisia priorisointimahdollisuuksia, varsinkaan nykyisessä vuosikausia jatkuvassa määrärahatilanteessa tällaisen valtion yhteisen palvelun kehittämiseksi edelleen.

Tullin data-alustan ja siihen integroitavien toiminnallisuuksien kehittäminen

Tulli on esittänyt kehysehdotuksessaan rahoitusta Tullin nykyisen legacy-alustakokonaisuuden uudistamiseksi ja siten infran luomiseksi olemassa olevan ICT-järjestelmärakenteen (noin 300 erilaista tietojärjestelmää, rekisteriä ja käyttöliittymää) yksinkertaistamiseksi ja nykyaikaistamiseksi. Uudistus edellyttää alustarakenteen uudistamista ja kehittämistä, jotta uudistuksella saadaan sellaisia synergiahyötyjä Tullin sisäisesti, että jo asetetut erittäin merkittävät valtionhallinnon säästöt on realistisia toteuttaa Tullin kohdalla ilman merkittäviä vaikutuksia Tullin operatiiviseen suorituskykyyn (henkilöstö). Kehyspäätöksessä määrärahoja ei ole huomioitu, minkä johdosta asiaan tulee kiinnittää erityistä huomiota syksyn budjettikäsittelyn (TAE2027) yhteydessä sekä vuoden 2028 kehysriihessä.

Valtion talousarvion tulot

1.7.2026 alkaen enintään 150 euron arvoisista IOSS-järjestelmään (Import One-Stop-Shop) kuuluvista rahti- ja postilähetyksistä sekä IOSS-järjestelmään kuulumattomista enintään 150 euron arvoisista postilähetyksistä täytyy maksaa kiinteä kolmen euron tavaraeräkohtainen tullimaksu. Muista tavaroista, joiden lähetyskohtainen arvo on enintään 150 euroa, täytyy puolestaan maksaa normaalit tavaroiden tullinimikkeisiin perustuvat tullimaksut. Tullin arvion mukaan vuosittainen perinteisten omien varojen osuus enintään 150 euron arvoisten lähetysten (alkuvuoden 2026 tason n. 57 000 000 tavaraerää/vuosi mukaan laskettuna) osalta on noin 43 000 000 euroa. Tästä aiheutuva tulojen kasvu tulisi huomioida tulomomentilla 12.28.92 Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot. Tosin on huomattava, että muutoksella voi olla merkittävääkin vaikutusta lähetettävien tavaraerien lukumäärään jatkossa, mikä heijastuu suoraan kantopalkkion määrään.

Lisäksi marraskuun alusta on tulossa voimaan uusi EU:n käsittelymaksu 2 euroa per tavaraerä. Käsittelymaksun osalta on yhä avoinna, miten sen kerryttämät tulot jakautuvat EU:n ja jäsenmaiden välillä. Tästä syystä tuloarviota käsittelymaksun osalta on vielä ennen aikaista tehdä.